

מלוך יקדין ויהושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצרא שליט"א

מִי־הָרְאָה חֻזְרָא

חֻזְרָא דְאִזְרֵייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

טעם שיש הסתרות ומניעות בעבודת ה'

וכך גם בעבודת אדם בעולמו, כשהכל מאיר לא תמיד שמים לב לראות כמה השפעות של חסד ישנם בעולם וכמה טוב ממלא את כל העולם, ורק כאשר ישנו הסתר אזי מתוכו דווקא ניכרת מידת טובו וחסדו יתברך. וכן ברוחניות וקדושה, כאשר מאיר לו לאדם אין ניכרת כל כך עבודתו, וכי חכמה יש לעבוד את ה' כשהוא נגלה אלינו בהארות הקדושה, הרי לב כל אחד נמס ומשתוקק להיכלל באור החיים את ה' בשעה זו. אך בעתות החושך וההסתר שאז אינה ערבה ונעימה העבודה לשמו יתברך, ולעינים נראה כי החיים המשוחררים נוחים פי כמה מחיי תורה ומצוות שבהם משעבד כל ישותו ומעשיו לעבודת ה', ובשעה זו קם האדם ומכריז בתוככי ליבו ה' אלקי ישראל מלך' וכל חפציי ומאוויי לעשות רצונו, ואף שעתה נראה עת חושך וקשה לי הדבר, עוד יזכור לי אהבתי בשכני בבתי חומר והמלכתי אותו גם במקומות שלא היתה ניכרת בהם מלכותו עד עתה, אז דווקא מאירה מסירותו ועבודתו של כל יהודי למענו יתברך ויתעלה.

'תפארת' גופא - תפארתו של הקב"ה משיעבוד הגוף

ויש לכל אחד לדעת בעת חושך והסתר, שהקב"ה חפץ ומשתוקק לעבודתו זו וכשזוכה לעבדו גם בעת חושך והסתר הקב"ה מתפאר בו ואומר עליו 'ישראל אשר בך אתפאר' (ישעיה מט ג), כי התפארת הגדולה היא הניכרת מתוך הגשמיות וענייני הגוף, כמו שידוע (תקו"ז הקדמה יז). 'תפארת - גופא', שאכן מידת התפארת שבה מתפאר כביכול מלכנו ויוצרנו היא התפארת העולה מן הגוף דווקא, שכן מלאכי עליון העומדים על מכונם ללא הקשיים שמערים הגוף על שוכני חומר אינם מעלים נחת רוח כמו מי שיש לו גוף ומתגבר עליו.

הכיצד, שהרי ביקש דוד המלך ע"ה (תהלים קיט צח) 'מאויבי תחכמני', ופירש הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב ע"ה שמכווחות היצר החמדה והתאוה שיש בעולם שהם אויבי, 'תחכמני מצוותיך' - אלמד להתחכם בעבודתך וביראתך, שאם יש בי כח להימשך עד כלות הנפש לדבר גשמי וחולף, וכן רואה את אויביו הרצים ונמשכים כאש בוערת לבורות חשוכים ונשברים, על אחת כמה וכמה שיש לי לרוץ ולרדוף אחר מצוות ה' לעבדו בלב שלם.

'כברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר
נהורא'

וְיִהְיֶה עֶרְבַּ וְיִהְיֶה בֹקֶר יוֹם אֶחָד (א, ה).

כאן הבן שואל ומבקש להשכיל בדעת אמת, אם אכן הקדושה נמצאת איתנו תמיד, לשם מה היא נסתרת לעינים וצריכים לעוררה באמצעות זכרון ימי הטובה, מוטב תהיה גלויה וניכרת לעין כל ונשאר תמיד בקדושה של מעלה.

אף אתה אמור לו, כך טבע הקב"ה בעולמו כמו שכתוב בבריאת העולם (בראשית א ה) 'ויהי ערב ויהי בוקר' שבתחילה יש את הערב החושך

מִלְתָּא דְפְלִיאָה

ברכתו של יום השבת

וַיְבָרֶךְ אֱלֹקִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בּוֹ שָׁבַת מְלֶאכְתּוֹ וְגו' (ב, ג).

זו היא ברכתו של יום השבת, שכל איש מישראל יכול להתקדש בו בקדושה של מעלה, כמו שדרשו במכילתא 'כי קודש היא לכם', מגיד שהשבת מוספת קדושה על ישראל. ועל זה נאמר (בראשית ב ג) 'ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו, ופירש בעל בית אברהם מסלונים ע"ה (סוף בחקותי) שזוהי ברכתו של יום השבת שזוכים להתקדש בו בקדושתו יתברך, ובלבד 'כי בו שבת מכל מלאכתו' להשליך מדעתו כל טרדותיו ודאגותיו, הן מענייני גשמיות ואפילו מעניינים רוחניים, להיות כל מחשבות לבו רק בשמירת השבת ותוספת קדושתה.

השגת קדושת שבת כפי היראת שמים

אולם בכדי להרגיש עונג וקדושת השבת באמת ובשלמות, נצרך שיהא האדם ירא שמים בסתר ובגלוי, וכמו שנרמז בתחילת התורה הקדושה 'בראשית' נוטריקון 'ירא שבת' (תקו"ז הקדמה ה:), וידקדק בשמירת שבת קלה כבחמורה, שהרי השבת היא מתנה טובה מבית גנזיו של הקדוש ברוך הוא, ו'בית גנזיו של הקב"ה' רומז על יראת שמים, כמו שאמרו (ברכות לג:) בשם רבי שמעון בר יוחאי שאין לו להקדוש ברוך הוא בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים בלבד, שנאמר (ישעיה לג ו) 'יראת ה' היא אוצרו, וממילא כפי היראת שמים שיש באדם כך ירגיש קדושת השבת שבא מבית גנזיו.

השבת משפיעה יראת שמים מבית גנזיו של הקב"ה

אכן גם מי שלא זכה לקנות בנפשו יראת שמים אמיתית, אזי השבת היא הזמן הנכון לזכות לבוא בה ליראה שלמה מבית גנזיו של הקב"ה, להשריש יראת שמים שלמה בלב שומריה, כמו שאמר המגיד ממעזריטש ע"ה שזאת היא המתנה טובה שביום השבת - לבוא בה ליראת שמים. ולפיכך אמר הקב"ה למשה רבנו 'לך והודיעם' לישראל, להודיע להם את מהות המתנה טובה שיבואו בה ליראת שמים. ואם לא הסחיד דעתו מיראת שמים במשך השבת, הרי זה סימן לאדם לדעת ששמר שבת כהלכתה, כי יראת שמים ושבת שניהם באוצר אחד בבית גנזיו של הקב"ה.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

קריאת שמע יסוד ופתיחת התורה

כך הוא בכל דבר ומעשה, וכן הוא בתחילת כל יום ובסיומו, ולכן קוראים קריאת שמע בבוקר ובערב, שע"י זה נעשה כל היום לשם שמים. ואכן בקריאת שמע נאמר 'בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך', שכח קבלת עול מלכות שמים שמקבל האדם בבוקר ובערב, משפיע על כל מעשיו שבכל היום והלילה, בשבתך ובלכתך וכו'.

בכך יבואר מה טעם נרמזה קריאת שמע בתחילת תורה שבכתב, וכדלעיל 'בראשית ברא' גימטריא 'שמע ישראל' וגו', שרומז על קריאת שמע של שחרית שהוא היסוד של כלל התורה, ותורה שבעל פה פותחת 'מאימתי קורין את שמע בערבין', שכח קריאת שמע של ערבית אף הוא נותן כח לסיים את היום בקדושה, ולא זו בלבד אלא שנותן כח לכל הלילה שהוא זמן תורה שבעל פה.

ויתכן שמחמת זה הסמיכו חז"ל את מצות קריאת שמע לתרומה, כדאיתא 'מאימתי קורין את שמע בערבין משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן', שעניינה של קריאת שמע בערב היא לקדש את הלילה שיש בו רושם טומאה ככהן שנטמא, ובכח קריאת שמע לטהר את הלילה שיהיה כולו בטהרה לשם שמים, בבחינת 'מבלעדי אין אלקים'.

שלפיכך אמרה תורה לקרוא קריאת שמע בבוקר ובערב, כי מיד עם תחילתו של יום, כאשר נשמתו של האדם חוזרת ממקום גבוה בצל נשמות הצדיקים, ועדיין רוח ה' נוססת בו, כאשר מיד ממשיך את רוח הקדושה, ומקדש תחילתו של יום, קרוב לודאי שיתהלך כל היום תחת עול מלכות שמים. ובלשונו של המגיד: כי האדם כאשר יעמוד בבוקר יתן בליבו יראת ה' ראשית דעת, ויבלה שעה או שתיים בעבודה, מה מאוד יקל עליו עבודת כל היום כי צדק לפניו יהלך ולדרך הזה ישים פעמיו כל היום, ובהיפך אם כאשר יקום ממיטתו יתחיל את היום בענייני עולם הזה אחר כך ילך שובב בדרך ליבו כל היום כל עתיו ורגעיו.

ועל כך כתיב (ישעיה מד ו) 'כה אמר ה' צבאות אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים', כלומר, הבט נא וראה בתחילת כל דבר מי הוא המתחיל והראשון, אם מחשבת האדם נתונה ל'אני ראשון', שזוכר ועובד בתחילת הדבר את הבורא, וכן בסיום כל דבר, זוכר ורואה כי 'אני אחרון', שמסיים את הדבר לשם שמים, אז 'ומבלעדי אין אלקים', כי הוא יתברך בהיותו ראשון ואחרון הוא המסבב את הכל, וממילא נעשה כל המעשה מקודש בבחינת 'בלתי לה' לבדו'.

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ (א, א).

בתחילת התורה נרמזה קבלת עול מלכות שמים הקודמת לכל דבר, כמו שכתב **בפני דוד להחיד"א** (בראשית א א) ששמע מזקן דחיל חטאין, וכן כתב גם **מו"ר זקני ע"ה במחשוף הלבן** (שם ד"ה עוד בראשית), כי תיבות 'בראשית ברא' עם ב' הכוללים עולה 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד', להורות דעיקר הבריאה היא על בני ישראל, כדי שידעו ויכירו שהשם הוא אלקינו והוא אחד מיוחד, וחייבים לאהבה וליראה אותו ולייחדו בייחוד שלם. הוסיף על כך **החיד"א** שראה כן בספר **צבי קודש** (פתיחה לברכות) דמהאי טעמא פתח רבינו הקדוש את סדר המשניות במצות קריאת שמע כדאיתא (ברכות ב.) 'מאימתי קורין את שמע בערבין', שתחילה לכל דברי התורה שבכתב ושבעל פה, יש לו לאדם לקבל עליו עול מלכות שמים.

כאשר מקדש עצמו בתחילת היום נמשך אחריו כל היום ונעשה כולו מקודש

ובדברינו יש לומר עוד בטעם שנרמזה מצות קריאת שמע תיכף בתחילת התורה, דהנה, כתב **המגיד מדובנא ע"ה** בספרו **אהל יעקב** (תזריע ד"ה והנה רז"ל),

בטבע הבריאה נמצאת התשוקה והכיסופין לאורו יתברך

ממעל (ראשית חכמה שער האהבה פ"ב), אלא שמורכבת בגוף הגשמי בעולם הזה, ודרך כל דבר להשתוקק לשוב למקורו, וכשהנשמה מתבוננת איך שהיא חלק מקדושתו העליונה והיא שוכנת בחומר העכור, הרי היא משתוקקת להיפרד מן הגוף ולהידבק בעליונים, וכמובא במדרש תהלים (סב ט) שנשמת האדם מבקשת בכל שעה לצאת מגופה ולעלות למעלה, אבל כשהיא נזכרת ביוצרה שעם היותו קדוש מכל קדושה הרי הוא שורה בעולם השפל התחתון, אזי גם הנשמה מתנחמת וחוזרת לשרות בגוף האדם.

וזהו שנאמר 'ונתתי משכני בתוכם', שהקב"ה ישרה שכנינו בתוכנו ועל ידי זה 'לא תגעל נפשי אתכם', היינו שנפש האדם הרוחנית נתנחם בראותה השכינה בתחתונים, ועל ידי כן לא תגעל הנפש מלהתקיים בגוף האדם.

כי אין כל נפש מתיישבת במקומה כי אם לצד שישנו לנכסף ומקווה מלוא עולם הזה לא תגעל הנפש את הבשר. ולטעם זה האיר ה' עולמו מכבודו וכבודו מלא עולם ונמצא העולם בתוך תוך בוראו ואור הבורא בתוך כל העולם וסובב עולמו ובזה עמד ונתקיים העולם באמצעות התשוקה למצוי, והוא אומרו 'ויכולו השמים והארץ וכל צבאם', פירוש 'ויכולו' על דרך אומרו (תהלים פד ג) 'נכספה וגם כלתה' ובאמצעות זה נשלמה ונתקיימה הבריאה, עכד"ק.

טבע הנשמה שהיא מן העליונים להשתוקק לחזור לכור מחצבתה

כח זה הוא הנמצא בכל נשמה כמאמרו של **האלישיך הקדוש ע"ה** על הפסוק (להלן כו יא) 'ונתתי משכני בתוכם ולא תגעל נפשי אתכם' שכפי הידוע נשמת ישראל חצובה מתחת כסא הכבוד, והיא חלק אלוה

ויכולו השמים והארץ וְכָל צְבָאָם (ב, א). בעצמות כל נשמת איש מישראל נמצאת תשוקה נפלאה זו שכך נטבע בטבע הבריאה בעת בריאתה וכמו שביאר **האור החיים הקדוש ע"ה** על הפסוק (בראשית ב א) 'ויכולו השמים והארץ', ועמד לבאר מדוע העולם נברא בצורה כדורית, ואלו הם דברי קדשו: מקובלני מפי זקני תורה כי טעם שעשה ה' העולם כדורי, הוא כדי שיעמוד ויתקיים בהשוואת כוחי חלקיו. ופירושן של דברים הוא, יש לך לדעת שאין תשוקה בעולם עריבה וחביבה ונחמדת ונאהבת ונתאבת ומקוות לנבראים ובפרט לחלקי הרוחני המכיר ויודע בחינת אור האלקות כהדבקות באורו יתברך, ואליו יכספו כל נפש חיונית המגעת להכיר קצת מנועם אורו יתברך תצא נפשם לחזות בנועם ה'. גם יש לך לדעת כי להיות שכל הנבראים במלוא עולם כל אשר רוח החיוני בו אמרו ז"ל (ילקוט תהלים קנ)

קדושת האדם נרמז בתורה הקדושה תיכף בבריאת מעשה בראשית

משפט האמת כך ראוי להיות, שמשרתיו של הקדוש ברוך הוא קדושים וטהורים כיון שהשם יתברך בעצמו קדוש וטהור, ולכך נצטוונו במצות **קדושים תהיו** ובצידה ניתן טעמה **כי קדוש אני ה' אלקיכם**, וכפירוש רבינו יוסף בכור שור (מבעלי התוספות) כי 'נאה לקדוש פאר מקדושים', שהרי אין מושל קדוש יכול לסבול סביביו משרתים אלא אם כן קדושים, כדכתיב (משלי כט יב) 'מושל מקשיב על דבר שקר כל משרתיו רשעים', אמנם גם כן להיפך אם לדבר אמת אזי כל משרתיו צדיקים כמו שאמרו בגמרא (חולין ד:), שכל אדון כדומה לו, וכל שכן מלך מלכי המלכים שראויים להיות משרתיו קדושים.

ובשערי תשובה לרבינו יונה (שער ג אות קנ"ח) מוסיף ללמדנו שהרי הדברים קל וחומר, ומה כלי השרת הגשמיים שעובדים בהם לפני השם יתברך בבית המקדש צריכים להיות קודש, על אחת כמה וכמה בני ישראל שהם עצמם נבחרו לעבוד את ה' בודאי צריכים להיות קדושים.

הממעט בתענוגים זוכה להפוך מידת הדין לרחמים

ומבאר עוד שאולי לזה ירמוז מלת 'אלה תולדות', שכידוע כל מקום שנאמר 'אלה' פסל את הראשונים, כלומר שפוסל כל ענייני עולם הזה שנבראו בששת ימי בראשית, שלא לרדוף אחר התענוגים והבלי העולם, רק להקטין הכל בעיניו, כאשר האות ה"א של בהבראם היא קטנה, שבה נברא עולם הזה. ועל כך באו כפל השמות ה' אלקים', רצה לומר, מי שמתנהג כן ומקטין בעיניו ענייני עולם הזה ורק בתורת ה' חפצו, מהפך בזכותו מדת הדין למדת הרחמים, וזה מרמוז 'ביום עשות ה' אלקים' רצה לומר שמשם אלקים שהוא מרמוז לדין עושה שם הוי"ה שהוא שם החסד והרחמים על כנסת ישראל.

נאה לקדוש שיהיו משרתיו ומקדישיו קדושים

כשנתבונן בעיקר הדבר נמצא שלפי

אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים (ב, ד).

עניין קדושת האדם נרמז בתורה הקדושה תיכף בבריאת מעשה בראשית, כמו שדקדק במאור ושמש בפסוק (בראשית ב ד) 'אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלקים' וגו' הטעם מדוע נכתב ה"א זעירא בתיבת 'בהבראם', וגם הטעם על כפל השמות ה' אלקים'. אך מבאר על פי מאמר חז"ל הידוע (מנחות כט:): 'כי ביה ה' צור עולמים' (ישעיה כו ד), עולם הבא נברא על ידי האות ה"א, ואכן דרשו חז"ל (שם) 'בהבראם', בה' בראם, ויראה שעל כן האות ה"א קטנה, שיראה האדם להקטין אצלו ענייני העולם הזה והתענוגים. והוסיף לרמוז גם בדברי חז"ל (זוהר הקדמה ג: ב"ר יב ט) שדרשו 'בהבראם' 'באברהם', כי כמו אברהם שמאס בתענוגי עולם הזה ושם ליבו וחפצו רק להודיע אלהותו לכל באי עולם ולפרסם כי הוא לבדו ברא כל העולמות, כמו כן יתנהגו כל באי עולם.

גלגול הדרכים שמוכרח להימצא בהם הוא רק כדי למנוע קטרוג ח"ו

כשנוהג כעני ואינו זן עיניו מראיות אסורות מסיר מעליו גזירת ההשתדלות

אך ביתר עומק יש ללמוד מכך, כי אם כל תכלית השתנות פניו היא למנוע קטרוג, הרי שבידו לפעול זאת ללא השתנות פניו, כי כאשר אדם מתהלך בדרכים ומשים עצמו עני שאינו נהנה זון עיניו מכל מנעמי העולם החולפים על פניו, ומקיים 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם' (להלן טו לט) בהידור, פועל בהנהגתו זו שלא יצטרך לבוא להשתנות פניו וצורתו, כי השיג התכלית שנראה בעיני האומות ושריהם כעניים, וממילא ישפיע עליו 'הזן ומפרנס מקרני ראמים עד ביצי כינים' שפע רב בביתו ביותר מאשר ישתנו פניו בדרכים, מאחר שעושה רצון ה' ושומר עיניו שלא לזון חלילה מכל דבר רע.

כן יעזור ה' שיושפע עלינו ממרום שפע רב בבתינו ללא שנאלץ להשחיר תארנו בגלגול הדרכים, ותחול הברכה עלינו בשפע רב ובהארת פנים, כן יהי רצון, אמן.

יקטרוגו עלינו, אבל בבתינו יהיה לנו כל טוב, כדמיון הסוס שאמנם בהיותו בשוק חוסמים את פיו ברסן ונראה כעני שאינו יכול לאכול, אך בבואו לביתו פותחים לו את הרסן ומאכילים אותו כל טוב.

מעתה נשכיל לענייננו, אף אם אמנם נגזר עליך להתגלגל בדרכים בתמניא אפין, אך זאת רק ההשתדלות שנראה בעיני האומות כעניים, אך בבית מוכן לך כל טוב ללא קשר ליגיעה בחובת ההשתדלות, וכשאדם יודע זאת אינו נופל לפיתויי היצר שבמקום זה ובאופן זה ישיג פרנסתו, כי הרי 'מזונותיו קצובים לו מראש השנה' (ביצה טז:), והשתדלותו אינה מעלה ומורידה כהוא זה. וידע נאמנה, כי אף אם נדרש להתגלגל בדרכים הכל כדאי כדי שלא יהיה קטרוג ח"ו, ולכן יעשה זאת רק בדרך המותרת, וככל שמתנים פניו אות וסימן הוא כי בביתו יתמלא שובע רב בשפע והרחבה.

בעצבון תאכלנה כל ימי חייך (ג, יז).

אם אמר יאמר איש מישראל, וכי אני בוחר את האופן בו אוכל להתפרנס, הלא כבר אמרו חכמים שמחטא אדם הראשון נגזר על האדם 'בעצבון תאכלנה' (בראשית ג יז) וכפי הנראה כך גזרה חכמתו העליונה שאתפרנס באופן זה שאצטרך להתגלגל בדרכים לחובת ההשתדלות שלי.

תשובה לדבר נמצא ביסוד שהניח הרה"ק החוזה מלובלין ע"ה, וביאר מה שאמרו חז"ל (חגיגה ט:): 'יאה עניותא ליהודאי כי ברזא סומקא לסוסיא חירוא', ופירש החוזה ע"ה והביא דבריו בעל אור לשמים מאפטא ע"ה (בראשית ד"ה ויאמר), שמדרך העולם בעת שמוליכין הסוס למכרו, נותנים רסן בחיכו ומקשטים את הסוס ליפותו כדי שיקפצו עליו קונים, אך כאשר מחזירים אותו לבית, מסירים ממנו את הרסן וקושרים אותו באבוס ונותנים לו תבן ומספוא לאכול.

זהו הדבר שבאו חז"ל ללמדנו בכך שדימו את העניות לישראל כסוס, דהיינו, שבעיני כל האומות נהיה נראים כעניים כדי שלא